

SRĐAN ŠIMAC:

Žalbeni postupak povoljan je trenutak za mirenje

Sudac Visokoga trgovačkog suda naglašava ulogu suca u poticanju na mirenje umjesto na nastavak suđenja. Kaže da se stranke u prvom stupnju u pravilu iscrpe i njihove pravne pozicije postanu izvjesnije s manje nepoznanica pa je i veća mogućnost nagodbe

razgovarao **IVICA GRČAR**

ivica.grcar@liderpress.hr

Srđan Šimac, sudac Visokoga trgovačkog suda RH i predsjednik Hrvatske udruge za mirenje, jedan je od začetnika mirenja u Hrvatskoj.

U mirenju se sporove nastoji riješiti nagodbom, brže uz manje troškove na zadovoljstvo stranaka. Visoki trgovački sud je prvi drugostupanjski sud u Hrvatskoj u kojemu je sudski spor moguće riješiti mirenjem. U prvih nekoliko godina primjene postupka mirenja (započete od 2007. godine) pri trgovačkim sudovima bilo je i do 150 nagodbi na godinu. U nekim postupcima mirenja određivani su kao miritelji (medijatori) sveučilišni profesori, ali i stručnjaci bez pravne obrazbe koji su se pokazali izvršnim miriteljima u pojedinim djelatnostima.

I to je izazvalo otpore, postavljalo se pitanje kako pri sudovima sporove mogu rješavati i osobe koje nisu suci. I onda je donesena zakonska odredba prema kojoj u sudovima miritelji mogu biti samo suci, nakon čega je broj nagodbi pao sa 150 na svega dvadesetak na godinu, a u Visokom trgovačkom sudu s prvotnih 23 na samo četiri postupka na godinu. Usporedno je u istom razdoblju porastao broj parnica za 44 posto.

• Kolika je bila uspješnost u 'zlatna vremena' postupaka mirenja u Visokom trgovačkom sudu?

- U prvoj godini 2007. oko 150 sudskih predmeta riješeno je nagodbom u mirenju, s uspjehom 62 posto. Svaki sudski spor riješen mirenjem sprečava njegovu multiplikaciju (izostaje žalba, ovrha, revizija, ustavna tužba, Europski sud, pa i zahtjev za naknadu za suđenje izvan razumnog roka). Pokazalo se da žalbeni postupak pred-

stavlja povoljan trenutak za mirenje. Stranke se u prvom stupnju u pravilu iscrpe i njihove pravne pozicije postanu izvjesnije s manje nepoznanica.

• Koliko su stranke doista slobodne (ne) prihvatiti prijedlog o mirenju kada im ga predlaže sudac koji nakon odbijenog prijedloga mora sam donijeti presudu u redovnom postupku?

- Sudac stranke treba upozoriti da neće trpjeti posljedice ako ne prihvate mirenje. Sudac može predložiti mirenje nakon što se upozna s predmetom i strankama. Najčešće je riječ o strankama koje su prije spora bile u duljem poslovnom odnosu i koje su i dalje upućene jedna na drugu. Zato sudac može procijeniti da taj samo privremeno poremećeni odnos ima dobre šanse za nastavak ako stranke umjesto presudom, spor riješe nagodbom. Sudac treba upozoriti stranke da one u mirenju imaju priliku o svome sporu odlučiti same i da u njemu nije važno tko je od njih u pravu, već je važan njihov zajednički interes. Nagodba najčešće znači nastavak poslovne suradnje, a presuda u pravilu predstavlja kraj poslovnog odnosa, pa čak i neprijateljstvo, jer se presudom uvijek proglašavaju pobjednik i gubitnik.

• Kako stranke reagiraju na prijedloge suca uputitelja u mirenje?

- Neke su iznenađene, druge ga doživljavaju kao pritisak, a neke takav prijedlog dožive kao olakšanje. U ljudskoj psihologiji sasvim se neosnovano drži da osoba koja predlaže mirno rješenje iskazuje znakove slabosti. Zapravo je suprotno, riječ je o snazi predlagatelja. Znak je snage izraziti spremnost na pogađanje čak i kad mislite da ste u pravu. Osnovni cilj pregovora nije biti u pravu, već riješiti konflikt i po mogućnosti sačuvati poslovni odnos.

• Ukazujete na uspješnost mirenja, ali pretpostavljam da ima i neuspješnih mirenja nakon kojih se sve samo još više zakomplicira i oteža i redovno sudsko rješavanje spora?

- Mi izmiritelji volimo reći da nema neuspješnih mirenja. Ako se nagodba ne sklopi, predmet se vraća parničnom sucu na odlučivanje. Tada stranke ponovno ispuštaju kontrolu nad svojim sporom i dopuštaju da o njima odlučuje netko treći. Mirenje bez nagodbe u pravilu je blagotvorno jer su stranke nakon dugo vremena imale priliku međusobno komunicirati, izmijeniti stavove i približiti barem neka od spornih pitanja te time znatno ublažiti početnu suprotstavljenost koju parnica razbuktava. Na taj način i unatoč nastavku parnice imaju priliku spasiti svoj odnos. U SAD-u istraživanja pokazuju da je od zadržavanja staroga poslovnog partnera i do šest puta skuplje pronaći novoga. Jednako tako, drži se da je neizvjesno suđenje za gospodarstvenike višestruko rizičnije od rizika njihovog poslovanja na tržištu.

• Vodi li sudac uputitelj postupak mirenja ili ga prepušta nekom od svojih kolega?

- Parnični sudac samo predlaže mirenje i ako ga stranke prihvate, za izmiritelja se određuje drugi sudac. Razmjerno sudskim kapacitetima, postoji mogućnost da stranke same izaberu osobu suca izmiritelja.

• Nije li netko tko tužbom pokreće spor zbog toga što misli da je u pravu u trenutku pristanka na postupak mirenja i kompromisno rješenje u startu na neki način i gubitnik?

- Zašto bih ja koji sam u pravu pristao na ustupke nekome tko nije u pravu, pitaju najčešće stranke. Životna i poslovna praksa uče nas da često nemamo ništa od toga što smo u pravu. Biti u pravu je samo naša subjektivna percepcija, veoma često suprotna jednako tako subjektivnoj percepciji su-

„U ljudskoj psihologiji sasvim se neosnovano drži da osoba koja predlaže mirno rješenje iskazuje znakove slabosti. Zapravo je suprotno, riječ je o snazi predlagatelja

protne stranke. Presudom se odlučuje tko je u pravu a tko ne, a pregovorima i nagodbom pomiču se suprotstavljena stajališta i pokušava doći do rješenja prihvatljivog za sve. Rijetke su situacije kada smo 100 posto objektivno u pravu. U pravilu svaka od strana u konfliktu na neki način pridonese njegovom nastanku. Još ni jedna stranka u postupku mirenja nije odgovorila da očekuje stopostotni uspjeh u parnici.

U zapadnim zemljama s razvijenijom poslovnom etikom parnica se smatra poslovnim neuspjehom i nastoji se izbjeći.

• **Je li postupak mirenja (medijacije) kao svojevrsna paralela postupku arbitraže osmišljen**

zbog toga što se arbitraža na neki način pravno institucionalizirala i postala neefikasna kao i sudstvo?

- Postupci mirenja su korak dalje i predstavljaju ustrojavanje novog sustava neformalne ili privatne pravde sasvim komplementarnog tradicionalnom sustavu. Riječ je o sustavu u kojem stranke imaju kontrolu nad postupkom i nad rješenjem spora i u kojem iznose sve ono što je njima važno, a ne samo ono što je pravno relevantno. Sudovi ne bi trebali biti prvo, već u pravilu posljednje rješenje za većinu sporova. U sudskom postupku svaka stranka najčešće traži pomoć od odvjetnika koji njihovu subjektivnu životnu ili poslovnu priču pretvara u tužbu ili odgovor na tužbu. Svaka

stranka odvjetniku često ispriča samo dio cijele priče koji njoj odgovara. Tu nepotpunu ili iskrivljenu istinu odvjetnik prevodi na pravni jezik i potom u parnici brani pravnu poziciju svoje stranke, a ne istinu. Jednako radi i suprotna stranka i njen odvjetnik. Zato sudsku pravdu nazivam 'puzzle justice'. Naime, suci su dužni iz dijelova objektivne istine u vidu nepotpunih činjenica i dokaza, kojima svaka od stranka potkrepljuje samo svoju verziju istine ili, još gore, samo svoje pravne pozicije, donijeti odluku o tome tko je od njih u pravu.

• **Suci su često u podređenom položaju, osobito u specijaliziranim sudovima kad sude u sporovima u kojima nasuprot sebe imaju velike i moćne stranke s brojnim odvjetnicima i nizom konzultanata za razne djelatnosti.**

- U pravilu se govori o nejednakosti stranaka, ali je u naravi često tako i kada se uspoređi logistika sudova ili suca s logistikom pojedinih stranaka. Naime, zadaća je sudskog postupka dovesti stranke u jednak položaj osiguranjem jednakih procesnih prava i alata, međutim, doslovce je nemoguće u sudskom postupku osigurati jednakost za nejednake stranke. Netko je komunikativniji, elokventniji, okretniji, pa je već zbog toga u prednosti. Ako se tome pridoda stručna i materijalna logistika, sudionici u sudskom postupku koji je nemaju postaju doista neravnopravni. U SAD-u se često kaže da se u sudu može dobiti onoliko pravde koliko ju je moguće kupiti, pri čemu se ne misli na korupciju, već na logistiku i znanja potrebna da se pravno i novčano iscrpi i potom pobijedi protivnika, pa čak i onda kada je protivnik u pravu na temelju zakona. Takva stvarnost više nije daleko od nas. Danas se brojne osobe u raznim konfliktima (smatra se i do 30 posto u odnosu na broj stranaka u sudovima) ne obraća sudovima za zaštitu prava jer je sudski postupak dugotrajan i tegoban i jer si ga materijalno ne mogu priuštiti. Vjerujem da je mirenje pravo rješenje i za takve stranke.

• **Pitao sam u prethodnom pitanju što kad su u sporu dvije moćne stranke, a njihov spor mora razriješiti na nekim sudovima nerijetko sudac pojedinac?**

- Riječ je o sustavnom nedostatku. Danas više ni u jednom poslu ili zanimanju nije moguće rješavati probleme bez multidisciplinarnog pristupa. Tako ni sudački posao često nije moguće obavljati kvalitetno bez korištenja znanja i vještina iz više struka. Naši suci u tom pogledu najčešće prepušteni sami sebi, svom iskustvu, vještinama, znanjima i snalaženju u moru propisa. U sudovima bogatih Zapadnih zemalja suci imaju znatnu pomoć jedne ili čak više stručnih osoba, a kada je riječ o iznimno složenim predmetima, oslobađa ih se od rada ili dijela rada na drugim predmetima. ■